

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze diplomové práce

**Statistická analýza úrovně pěstování brambor ve
vybraných podnicích bramborářské výrobní oblasti**

Zdeněk Kobic

© 2015 ČZU v Praze

SOUHRN, KLÍČOVÁ SLOVA

Diplomová práce analyzuje úroveň pěstování brambor ve vybraných podnicích bramborářské výrobní oblasti, kterými jsou VOD Jetřichovec a VOD Kámen v porovnání s krajem Vysočina. V teoretické části je popsána problematika pěstování brambor v ČR se zaměřením na původ a historii, charakteristiku, význam, využití a produkci brambor. Vlastní práce charakterizuje konkrétní podniky a současnou situaci českého bramborářství. Práce hodnotí vývojové tendence sklizňových ploch, průměrný výnos brambor, realizační cenu a to se zaměřením na jednotlivé užitkové směry v kraji Vysočina a ve sledovaných podnicích v letech 2000 až 2015. Součástí práce jsou bodové a intervalové předpovědi budoucího vývoje sklizňových ploch, průměrného výnosu brambor a realizační ceny na roky 2016 a 2017. Poukazuje na celkovou perspektivu pěstování brambor v ČR. Konkrétní výsledky vlastní práce jsou pak shrnuty do návrhů a doporučení.

Klíčová slova: Zemědělská výroba, prvovýroba, rostlinná výroba, brambory, výnosotvorné prvky, užitkový směr, ekonomika brambor, dotace, norma, zpracovatelský průmysl, odbyt, cena.

CÍL

Hlavním cílem této diplomové práce je souhrnné zhodnocení úrovně pěstování brambor v Kraji Vysočina a ve vybraných podnicích VOD Jetřichovec a VOD Kámen v letech 2000 – 2015. Na základě analyzovaných údajů bude u jednotlivých ukazatelů provedena predikce dalšího vývoje.

Dílčí cíle:

- Vývoj sklizňových ploch v Kraji Vysočina a ve vybraných podnicích v letech 2000 - 2015.
- Vývoj hektarových výnosů v Kraji Vysočina a ve vybraných podnicích v letech 2000 - 2015.
- Vývoj průměrné realizační ceny ve vybraných podnicích v letech 2000 – 2015.

METODIKA

Z hlediska metodiky práce budou k analýze úrovně pěstování brambor ve vybraných podnicích bramborářské výrobní oblasti použity statistické metody v oblasti časových řad. Podkladové údaje byly získány z ekonomického oddělení VOD Jetřichovec a VOD Kámen. Údaje v rámci Kraje Vysočina byly získány z Českého statistického úřadu a Ministerstva zemědělství ČR. Prognóza zkoumaných ukazatelů byla provedena v programu SATISTIKA 12 CZ, v kterém lze provádět potřebné výpočty.

VÝSLEDKY

Diplomová práce analyzuje úroveň pěstování brambor v Kraji Vysočina a ve vybraných podnicích okresu Pelhřimov v letech 2000 – 2015. Analyzovanými podniky bylo VOD Jetřichovec a VOD Kámen. Na základě analyzovaných údajů byla u jednotlivých ukazatelů provedena predikce dalšího vývoje.

Souhrnné zhodnocení bylo provedeno na základě tří dílčích cílů.

Prvním dílčím cílem bylo zhodnocení vývoje sklizňových ploch v Kraji Vysočina a ve vybraných podnicích v letech 2000 - 2015. Po provedené analýze bylo zjištěno, že sklizňové plochy brambor v Kraji Vysočina mají klesající tendenci a to v průměru každým rokem o 700 ha, což je ve sledovaném 15 - ti letém období pokles o 49%. V porovnání s Krajem Vysočina ještě větší klesající trend zaznamenalo VOD Jetřichovec, kdy z původních 275 ha v roce 2000 klesla plocha osázená bramborami na 36 ha v roce 2014, což činí celkový pokles o 87%. Nejnižší klesající trend zaznamenalo VOD Kámen, kdy došlo k poklesu ve sledovaném období pouze o 32%, kdy z původních 204 ha osázených v roce 2000 se snížila sklizňová ploch na 140 ha v roce 2014. Oba podniky jsou svojí výrobní plochou srovnatelné a oba provozují bioplynovou stanici, která přináší vysoké nároky na osevní plochy kukuřice v neprospěch brambor. U VOD Kámen nedošlo k tak rapidnímu poklesu sklizňových ploch brambor jako ve VOD Jetřichovec z důvodu provozu vlastní loupárny a baličky brambor. Brambory z tohoto provozu jsou distribuovány přímo do obchodních řetězců.

Provedená analýza sklizňových ploch brambor potvrdila celorepublikový klesající trend a to jak v Kraji Vysočina, tak ve sledovaných podnicích. Porovnáme – li procentuální klesající trend ve VOD Jetřichovec, který činí 87% a VOD Kámen s poklesem o 32%, zjistíme, že

průměrný pokles v obou sledovaných subjektech je shodný s průměrným poklesem o 49% v Kraji Vysočina.

Predikce dalšího vývoje sklizňových ploch byla provedena jak bodovou předpovědí, tak intervalovou a to na roky 2016 – 2017. Z výsledků vyplývá, že i nadále bude pokračovat klesající trend sklizňových ploch brambor a to jak v Kraji Vysočina, tak v obou sledovaných podnicích.

Druhý dílčí cíl se zabýval zhodnocením vývoje hektarových výnosů v kraji Vysočina a ve vybraných podnicích v letech 2000 - 2015. Brambory se řadí mezi komodity, u kterých celkový výnos je silně ovlivněn průběhem počasí konkrétním roce, kvalitou půdy, hnojením, obděláváním apod. Růst výnosu brambor v jednom roce z pravidla následuje pokles výnosu v roce následujícím. Tento jev potvrzuje i provedená analýza, ze které vyplývá, že vývoj průměrných hektarových výnosů v Kraji Vysočina má kolísavý trend, avšak ne tak rapidní jako u sledovaných podniků. Průměrné hektarové výnosy brambor pěstovaných na Vysočině se během sledovaného období pohybovaly na úrovni 26,266 t/ha.

Při porovnání průměrných hektarových výnosů brambor ve VOD Jetřichovec, který činí 25,543 t/ha a VOD Kámen s výnosy 27,26 t/ha, lepších výsledků dosahuje VOD Kámen o 6,3%. Průměrný výnos obou sledovaných podniků je shodný s průměrným hektarovým výnosem v Kraji Vysočina, který je 26,266 t/ha.

Predikce dalšího vývoje průměrných výnosů byla provedena také jak bodovou předpovědí, tak intervalovou a to na roky 2016 – 2017. Výsledky Kraje Vysočina vykazují vzrůstající trend hektarových výnosů. Predikce VOD Kámen koresponduje s předpovědí Kraje Vysočina a předpovídá mírný nárůst průměrných hektarových výnosů brambor. Naopak u VOD Jetřichovec dochází v předpovědi k mírnému poklesu průměrných výnosů.

Třetí dílčí cíl se zaměřil na zhodnocení průměrné realizační ceny ve vybraných podnicích v letech 2000 – 2015. Z provedené analýzy průměrné realizační ceny vyplývá, že VOD Jetřichovec má v podstatě větší či menší meziroční výkyvy, kdy průměrná realizační cena se ve sledovaném období pohybovala v rozmezí od 2650 – 4199 Kč/t. Průměrná realizační cena brambor v tomto podniku je 3047,333 Kč/t. Vývoj realizačních cen prodeje brambor ve VOD Kámen zaznamenal také v podstatě větší či menší meziroční výkyvy. Výjimku tvoří u tohoto podniku brambory průmyslové, které si po celé sledované období drží přibližně stejnou hodnotu. Průměrná realizační cena je ve VOD Kámen je 2736,667 Kč/t, což je o 11% méně než u VOD Jetřichovec.

U obou podniků v letech 2016 – 2017 vychází jak dle bodové, tak i intervalové předpovědi mírný nárůst průměrných realizačních cen brambor.

Brambory jsou jednou z nejdůležitějších zemědělských komodit a naše republika má s pěstováním této plodiny dlouholeté a osvědčené zkušenosti. Tuzemská produkce brambor v posledních letech však výrazně klesá, naopak dovoz této základné potraviny se zvyšuje. Česko tak už v pěstování brambor není soběstačné, což může mít v budoucnu nepříznivý vliv na úroveň jejich ceny. Snižování ploch polí osázených bramborami souvisí také s tím, že pěstování brambor je finančně i technologicky velmi náročné. Ekonomická situace pak nutí zemědělce k tomu, aby na svých polích dali přednost méně finančně náročnějším a pracnějším plodinám. Jak ukazuje i naše analýza, z důvodu rozmachu bioplynových stanic, ustupují sklizňové plochy brambor plochám pěstování kukuřice.

Jak je z této práce patrné, u obou sledovaných podniků má pěstování brambor klesající trend. Výraznější pokles lze sledovat zvláště u VOD Jetřichovec, který nedisponuje vlastními sklady brambor ani moderními technologiemi na zpracování brambor. Převážná část produkce byla prodávána přímo z pole a v důsledku vypovězené smlouvy na prodej průmyslových brambor s hlavním odběratelem bylo z ekonomických důvodů výhodnější osít tyto plochy kukuřicí pro potřeby provozu bioplynové stanice. VOD Kámen oproti VOD Jetřichovec investovalo do inovace technologie pro výrobu brambor a postavilo sklady pro uskladnění své produkce. Reagovalo i na poptávku odběratelů po zpracování brambor praním, kartáčováním a balením do různých váhových kategorií. Z důvodu této investice lze u tohoto podniku očekávat, že u pěstování brambor zůstane alespoň v takovém rozsahu, jako je tomu v posledních pěti letech.

Důležité pro další roky bude, aby pěstitelé brambor získali alespoň podobnou úroveň podpory jako pěstitelé v západní Evropě a naše republika byla opět soběstačná ve výrobě této plodiny. Je žádoucí, aby český spotřebitel kupoval brambory z domácí produkce. Nabízené české brambory musí proto být ve velmi dobré kvalitě, kvalitně upravené a zdravotně nezávadné.

VYBRANÉ BIBLIOGRAFICKÉ CITACE

1. ČÍŽEK, Milan. *Ekonomika pěstování brambor*. Výzkumný ústav bramborářský, Havlíčkův Brod 2013. ISBN: 978-80-86940-47-2.
2. HINDLS, R., HRONOVÁ, S. a J. NOVÁK. *Analýza dat v manažerském rozhodování*. Grada Publishing, Praha 1999. ISBN 80-7169-255-7.
3. HINDLS, R., HRONOVÁ, S. a I. NOVÁK. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. Management Press, Praha 2000. ISBN 80-7261-013-9.
4. JŮZL, M.: *Rostlinná výroba-III. (okopaniny)*. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Brno 2000. ISBN 80-7157-446-5.
5. PETEROVÁ, Jarmila.: *Ekonomika výroby a zpracování zemědělských produktů*. Praha. Pef, ČZU v Praze 2013. ISBN 80-213-0618-1.
6. SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. a M. PRÁŠILOVÁ. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat*. Česká zemědělská univerzita v Praze, 2006. ISBN 80-213-1189-4